

TÁLIM SÍPATÍN ASÍRÍWDA INNOVACION JANTASÍWDÍN ÁHIMIYETI

Nasiba Madreymova

madreymova.nasiba1993@mail.ru

Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis
filiali Mádeniyat iskerligi kafedrası assistent oqıtıwshısı
<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.10046089>

ARTICLE INFO

Received: 19th October 2023

Accepted: 26th October 2023

Online: 27th October 2023

KEY WORDS

Tálim, zamanagóy
texnologiyalar, innovatsiyalıq
jantasıw. Pedagogikalıq
jantasıw, innovatsiyalıq iskerlik.

ABSTRACT

Ózbekstan Respublikası joqarı tálim sistemasın
rawajlandırıw salasında ámelge asırılıp atırğan
reformalar tálim sapasın asırıwda innovatsiyalıq
jantasıwdın áhmiyeti haqqında ayılğan.

Bizge belgili búgingi kúnde mámleketimizde hár bir tarawda keń kólemli reformalar ámelge asırılıp atır. Óz gezeginde, usı reformalardıń salmaqlı bólegin tálim sistemasında ámelge asırılıp atırğan reformalar qurap atır. Sońğı jıllarda bilimlendiriw tarawınıń barlıq basqıshların zamanagóy talaplar tiykarında shólkemlestiriw boyınsha ámeliy jumıslar ámelge asırılıp atır. Atap aytqanda, joqarı tálim sistemasında reformalar hám ámeliy ilajlar júdá keń kólemli ámelge asırılıp atır.

Ózbekstan Respublikası Prezidenti Mirziyoyev Shavkat Miromonovich Oqıtıwshı hám tárbiyashılar kúnine arnalğan saltanatlı dástúrde aytıp ótkenleri sıyaqlı. Hámmemizge belgili, rawajlanıwdın tiykar irge tası da, mámleketti qúdiretli, milletti ullı etetuğın kúsh te bul - ilim, tálim hám tárbiya bolıp tabıladı. Ertengi kúnimiz, watanımızdın jarqın perspektivası, birinshi nábette tálim sisteması hám perzentlerimizga berip atırğan tárbiyamız menen bekkem baylanıslı.¹

Dánishpan alım Abu Nasr Farabıydnıń pikirinshe Ólshem hám uyqassız qara sóz benen jazılğan kórkem shıgarma Farabıydnıń pikirine qarağanda "Tálim - degen sóz xalıqlar hám qalalar ortasında teoriyalıq pazıyletti birlestiriw, tárbiya bolsa sol xalıqlar ortasındağı tuwma pazıylet hám ámeliy kásip óner pazıyletlerin birlestiriw degen sóz bolıp tabıladı. Tálim tek sóz hám úyretiw menen ғana boladı. Farabıydnıń tálim-tárbiya jolları, usılları quralları haqqındağı qaraları da qımbatlı bolıp tabıladı. Ol insanda gózzal pazıyletler eki jol -tálim hám tárbiya jolı menen payda etiledi. Tálim teoriyalıq pazıyletlerin birlestirse, tárbiya bolsa tuwma pazıylet - teoriyalıq bilimler hám ámeliy kásip - óner, ádep ikramlılıq pazıyletlerin birlestiredi.

Tálim sóz hám úyreniw menen tárbiya bolsa ámeliy jumı, tájiriye menen ámelge asırılardı, deydi. Bul ekewi birlesse jetiklik kórinetuğın boladı, biraq bul jetiklik bilim hám ámeliy kónlikpelerdi qaysı dárejede úyrengenligine qaray payda boladı, dep kórsetedi.

¹ Sh.M. Mirziyoyevning O'qituvchi va murabbiylar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqidan

Farabiy tálimde barlıq pánlerdiń teoriyalıq tiykarları úyrenilse, tárbiyada ruwxıy - etikalıq qağıydalar, ádep normaları úyreniledi, kásip-ónerge tiyisli ilimiy tájriybeler payda etiledi, dep uqtıradı.

Ertengi kúnimiz, watanımızdıń jarqın perspektivası, birinshi náwbette, tálım sisteması hám perzentlerimizge berip atırǵan tárbiyamız benen bekkem baylanıslı. Shavkat Mirziyoyev Zamanagóy turmıstı búgin ilim bilim hám tálımnıń rawajlanıwısız oyda sawlelendiriw etip bolmaydı, insaniyat pán oǵı átirapında aylanıp atırǵanday seziledi. Jáhánnıń jetekshi mámleketlerinde tálımdi rawajlandırıw birinshi náwbettegi wazıypa retinde belgileniwi de biykarǵa emes.

Sebebi, mámleketimizdiń kelesi gúlleniwi naǵız ózi tarawda qolǵa kirgizgen jetiskenlikleri menen bekkem baylanıslı. Búgingi kúnde unversitetlardıń tálım beriw iskerligi jáne de rawajlandırılıp, xalqımızdıń ásirler dawamında qalıplesken ilim tárepke umtılw pazıyleti taǵı bir ret kórinetuǵın bolıp atır..²

Jaslarımız saw hám de gózzal turmıs keshiriwi, iyelegen kásibi boyınsha turaqlı jumıs ornın iyelewi, juwapkershilikti óz moynına alıw, insaniy qádir-qımbatın kemsitiwge jol qoymaw, qısqasha aytqanda kámillikke erisiw ushın háreket etpekte jáne bul processte tálım alıwdı eń tiykarǵı shárt retinde kórilmekte.

Mámleketimizde 2019 - jıldıń oktyabrında Ózbekstan Respublikası joqarı tálım sistemasın 2030 -jılǵa shekem rawajlandırıw konsepciyası qabıllandı. Bul hújjetke intellektual rawajlanıwdı jedellestiriw, básekige shıdamlı kadrlar tayarlaw, ilimiy hám innovciyalıq iskerlikti nátiyjeli shólkemlestiriw hám de xalıq aralıq sheriklikti bekkemlew maqsetinde pán, tálım hám islep shıǵarıw integiratsiyasın rawajlandırıw sıyaqlı wazıypalar tiykar etip alındı.

Joqarı tálım menen qamrawdı keńeytiw, joqarı maǵlıwmatlı qánigeler tayarlaw sapasın asırıw, tálım processine cıfrlı texnologiyalar hám zamanagóy usıllardı engiziw, joqarı tálım mákemelerinde ilimiy - izertlew jumısları nátiyjeliligin asırıw, jaslardı ilimiy jumısqa keń qosıw ilim-pánnıń innovacion infrastrukturasını qalıplestiriw, ruwxıy - bilimlendiriw hám tárbiyalıq jumıslar tásirililigin asırıw, joqarı mamán qánigeler tayarlaw procesine kadrlar buyırtpashılardıń aktiv qosıw, joqarı tálım mákemeleriniń finanslıq gárezsizligi hám turaqlılıǵın támiyinlew, materiallıq - texnikalıq támiynatın bekkemlew, joqarı tálım mákemelerin sistemalı rawajlandırıw hám basqarıw iskerligin jetilistiriw, joqarı tálım sistemasınıń investiciyalıq ózine tartımlılıǵın asırıw, xalıq aralıq kólemde tán alınıwı hám básekige shıdamlılıǵın támiyinlew, konsepciyani ámelge asırıwdan kútilip atırǵan nátiyjeler jóninde keń qamtılgan máseleler qamtıp alınǵan.³

Mámleketimizde sociallıq-ekonomikalıq, siyasiy, materiallıq tarawlarda bolıp atırǵan operativ ózgerisler tálım sistemasın da túpten reformalawdı talap etpekte, sebebi jetiliske tálım sisteması arqalı Respublikamızdıń keleshek intellektuallıq múmkinshiliklerin jáne onı gullep jasnawı hám de rawajlanıwın belgilep beretuǵın jaslardı hár tárepleme dóretiwshi, gárezsiz iskerlik júrgizetuǵın etip tárbiyalawda tiykarǵı faktor bolıp xızmet etedi.

² Shavkat Mirziyoyev. Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. 211-222 B.

³ "Oriental Art and Culture" Scientific-Methodical Journal / ISSN 2181-063X Yangi O'zbekiston ta'lim tizimi va yangicha yondashuvlar ta'lim taraqqiyoti asosi oliy ta'lim taraqqiyoti muammo va yechim N.Madreyanova maqolasi 773 b.

Sol sebepli tálimde eń zárúrli strategiyalıq jónelis tálim mákemeleriniń innovaciyalıq iskerlik esaplanadı. Bul bolsa barlıq tálim mákemelerinde, ásirese dóretiwshi, joqarı intalı qánige kadrlardı tayarlawshı joqarı tálim mákanlarında innovaciyalıq texnologiya kórinisinde iskerlik alıp barıw aktual máselelerden biri bolıp kelgen.

Atap aytqanda, házirgi kúnde tálim processinde innovaciyalıq texnologiyalar, pedagogikalıq hám informaciya texnologiyaların oqıw processinde qollawğa bolğan qızıǵıwshılıq, itibar kúsheygen. Pedagogikalıq jantasıw - bul oqıw procesin zamanagóy shólkemlestiriw sisteması bolıp, ol tálimniń zárúrli sapasın támiyinleydi hám jedellesken ilimiy-texnikalıq rawajlanıw talaplarına juwap beretuǵın, tálim formaların jetilistiriw wazıypasın gózlegen oqıtıw processlerin texnika hám insan faktorlarında, olardıń birgeliktegi háreketleri jardeminde jaratıw, nátiyjeni ámelde qollanıw etiwdiń izbe-iz metodı bolıp tabıladı.

Tálim processinde innovaciyalıq pedagogikalıq texnologiyalardan paydalanıw dáwir talabı bolıp esaplanadı. Sonı aytıw kerek, “Kadrlar tayarlaw milliy programmasın”da “. tálim mákemeleriniń resurs, kadrlar hám informaciya bazaların jáne de bekkemlew, oqıw -tárbiya procesin jańa oqıw - stilistik kompleksler, aldınǵı pedagogikalıq texnologiyalar menen tolıq támiyinlew” wazıypaları belgilep qoyılǵan

Mámleketimizdiń rawajlangan mámleketler qatarınan orın alıwı ushın xalıq ilimin jedellestiriw jáne onıń natiyjeliligin asırıw maqseti de aldınǵı pedagogikalıq ilajlardan texnologiyalardan keń paydalanıwımızdı talap etpekte.

Innovaciyalıq texnologiya tiykarında logikalıq pikirlew úzliksiz tálim sistemasın rawajlandırıwdıń eń zárúrli faktorlarınan esaplanadı. Olar tálim processinde málim ózgerislerge, tálim mazmunı, sapası bayıwına hám nátiyjeli dúziliwine sebep bolatuǵın túrli ğayrat hám jańalıqlardıń pútin sistemasında kórinetuǵın boladı. Ílim, pán hám texnikanıń jedel rawajlanıwı, jańa texnika hám texnologiyalardıń jamiyettiń barlıq qatlamlarına kirip barıwı, informaciya texnologiyası qurallarınıń barlıq mámleket hám mámleketlik emes mákemelerinde qollanıwı oqıtıwshılardan úzliksiz bilim alıwdı talap etip atır.

Oqıtıwshılardıń iskerligi kóp qırılı bolıp, olar basqarıwshı, baylanısıwshı, baǵdarlawdı, quraytuǵın hám bahalaytuǵın rolin ámelge asırıwları kerek boladı. Tálim sistemasın reformalawdıń zárúr ekenligin tusinip jetiw, ámeliyatta tálim mákemelerin innovaciyalıq processlerge qosılıwın talap etpekte, ózin jaratıw múmkinshiligi ámeldegi innovaciyalıq maydanda kóriw hám eń áhmiyetlisi anıq jańalıqlardı ózlestiriwden ibarat.

Búgingi kúnde mektep hám joqarı tálim sistemasındaǵı dástúriy hám ǵalabalıq kórinistegi tálim hám tárbiya processleri ornına tálim mákemeleri rawajlanıwda ayırıqsha bolıp innovaciyalıq processler kirip kelip atır.

Juwmaq ornında sonı atap ótiw kerek, búgingi kún innovaciyalıq texnologiyaların ilim hám bilimlendiriw tarawında tabıslı qollanılsa, jańa jetkinshek áne sol jáhán tájiriybesi tiykarında sabaq alıp, er jetse mámleketimizdiń ertengi perspektivası, keleshegi aydın bolıwına gúman joq.

References:

1. Shavkat Mirziyoyev. Jańa Ózbekstannıń rawajlanıw strategiyası. 211-222 B.

2. Xaydarova O.Q. Joqari pedagogikalıq tálimge texnologiyalıq jantasıw tiykarları.- Tashkent.:
3. "Oriental Art and Culture" Scientific-Methodical Journal / ISSN 2181-063 X Jaña Ózbekstan: jaña tálim sisteması hám jańasha jantasıwlar tálim rawajlanıwı hasası.joqarı tálim rawajlanıwı: mashqala hám sheshim 773 bet